

Vastaus aloitteeseen, Aikalisä ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikköjen sulkemista koskevassa asiassa, K. Heir, G. Jusslin, A-B Backull

Aluehallitus 13.04.2026 § 88

ÖVPH/746/00.02.00/2025

Valmistelija Kotanen Heidi, sektorijohtaja ikäihmiset
Tony Pellfolk, toimialajohtaja koti- ja asumispalvelut
Satu Hautamäki, toimialajohtaja sote-keskus,
Kosti Hyvärinen, toimialajohtaja Kuntoutus- ja psykososiaaliset palvelut
Sofia Svartsjö, johtajaylilääkäri
Marjo Orava, johtajaylihoitaja
Carina Nåls, Sosiaalijohtaja
Ulf Stenbacka, kiinteistöjohtaja
Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihde), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Kjell Heir, Gunilla Jusslin ja Ann-Britt Backull ovat jättäneet valtuustoaloitteen (30.9.2024) koskien aikalisää ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden sulkemisessa. Aloitteen allekirjoittajat haluavat, että hyvinvointialue antaa selkeän ja yksiselitteisen selvityksen siitä, mihin ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden sulkemiseen liittyvät ehdotukset perustuvat ja millaisia vaikutuksia niillä on.

Eri asumispalvelut hyvinvointialueella

Palveluasumispaikkoja tarjotaan eri ikäryhmille tarpeen mukaan. Eri asiakasryhmiä ovat ikäihmisten, mielenterveys- ja päihde-, vammaispalveluiden ja lasten asumispalvelut. Asumispalveluiden oman tuotannon ja ostopalveluiden osuudet vaihtelevat palveluittain. Alla on eriteltynä eri ympärivuorokautisen asumispalveluiden paikkamäärät omat paikat ja ostopalvelupaikat.

- **Vammaispalveluiden asumispalvelut:**

- **Ostopalvelu:**

- 180 paikkaa, ja sisältää myös tuetun asumisen ostot

- **Oma toiminta:**

- 284 paikkaa ympärivuorokautista palveluasumispaikkaa

- **Ikäihmisten asumispalvelut:**

- **Ostopalvelu**

- Ympärivuorokautinen palveluasuminen 716 paikkaa

- **Oma toiminta**

- Ympärivuorokautinen palveluasuminen 1081 paikkaa
- Yhteisöllinen asuminen 111 paikkaa

- **Mielenterveys- ja päihde asumispalvelut**

- **Ostopalvelu**

- Tuettu asuminen 74 paikkaa
- Yhteisöllinen asuminen 54 paikkaa
- Ympärivuorokautinen asuminen 138 paikkaa

Oma toiminta

- Tuettu asuminen 200 paikkaa
- Yhteisöllinen asuminen 15 paikkaa
- Ympäri vuorokautinen asuminen 52 paikkaa

• Lastensuojelun laitoshoido:

- Ostopalvelu 132 paikkaa asumispalvelua lapselle / nuorelle
- Oma toiminta 18 asumispalvelupaikkaa

Oman ja ostopalvelun osalta ikääntyneiden ja vammaispalveluiden oman ja ostopalvelun suhde on samaa luokkaa ja taas mielenterveys- ja päihdekuntoutujien sekä lasten asumispalveluiden suhde on päinvastainen. Lastensuojelun osalta toimenpiteenä on ollut vahvistaa omaa palvelutuotantoa asumispalveluissa. Päätös on tehty uudesta omasta lastensuojeluyksiköstä Pietarsaareen ja tilat ovat löytyneet.

Ikäihmisten asumispalveluita on jokaisessa kunnassa Pohjanmaan alueella Kaskista lukuunottamatta. Ikäihmisten palveluasumisessa asiakkaan asumisaika on noin reilu 2 vuotta. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien ja lasten asumispalvelut saattavat olla kestoltaan eri pituisia. Vammaispalveluiden asumispalvelu eroavat edellä kuvatuista ja ovat asiakkaiden koteja vuosikymmeniä. Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden, lasten ja vammaisten asumispalveluita ei voida tuottaa joka kunnassa vaan nämä erityispalveluina ovat enemmän keskitettyjä alueella.

Asumispalveluiden kehittämisessä alueellista tulee tarkastella asukkaiden palvelutarvetta, henkilöstön saatavuutta ja saatavilla olevia kiinteistöjä. Erityispalveluiden osalta palvelut tulevat keskittymään alueella. Asumispalveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä tulee huomioida eri asiakasryhmien tarpeet kokonaisuutena. Samalla alueella voidaan tarjota sekä ikäihmisten, vammaisten että mielenterveys- ja päihdekuntoutujien eri muotoisia asumispalveluita.

Vuodelle 2026 ei ole suunnitelmassa uusia ikäihmisten palveluasumispaikkojen vähennyksiä.

Senioriasuminen osana monipuolista asuntotarjontaa ikääntyneille

Pohjanmaan alueen kunnilla ja kolmannella sektorilla sekä yksityisillä on ikäihmisille tarkoitettuja asuntoja, joita kutsutaan senioriasumiseksi. Kuntien ja kaupunkien vastuulla on tarjota ikäihmisille soveltuvia asuntoja, mutta näihin ei ole edellytyksenä sosiaalihuollon päätöstä. Hyvinvointialueen vastuulle kuuluu järjestää sosiaalihuoltolain mukaista yhteisöllistä asumista ikäihmisille, joka eroaa senioriasumisesta.

Yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueen välillä on tärkeää ikääntyneiden asumiseen liittyvissä asioissa. Ikäihmiselle tarvitaan asuntoja, joihin ei edellytetä kriteerien mukaista toimintakykyä, vaan joihin ikäihmisillä on mahdollisuus muuttaa soveltuvampaan asumisympäristöön ennen toimintakyvyn heikkenemistä.

Yhteisöllinen asuminen ja yksiköt Pohjanmaan hyvinvointialueella

Yhteisöllistä asumisessa tavoitteena on tarjota noin 1–2 %:ia 75-vuotta täyttäneiden määrästä. Yhteisöllistä asumista tuotetaan tällä hetkellä täysin omana tuotantona. Hallitus on hyväksynyt (25.8.2025 §144) kiinteistö- ja toimitilasuunnitelman tuleville vuosille. Vuoden 2026 investointisuunnitelmaan sisältyy määräraha Vaasan ja Laihian yhteisölliseen ja

ympäri vuorokautiseen palveluasumiseen. Pietarsaaren Koivurinteeseen suunnitellaan myös hybridiyksikköä, jossa yhdistyvät sekä yhteisöllinen että ympärivuorokautinen palveluasuminen.

Yhteisöllisen asumisen palvelukuvaus ja myöntämisen kriteerit on hyväksytty hallituksen kokouksessa 17.6.2024. Yhteisöllisen paikatavoitteet vuodelle 2030 on päätetty 21.10.2024 (§207-209) hallituksen kokouksessa. Pohjanmaan alueella on kevään 2024 kartoitettu yksiköt, jotka voidaan muuttaa yhteisöllisen asumisen yksiköiksi ilman isoja investointeja. Muutosprosessi on vielä osin kesken. Tällä hetkellä yhteisöllisen asumisen paikkoja on 111 koko alueella. Alueen yhteisöllisen asumisen yksiköt ovat:

- Solhörnan (30 paikkaa) Mustasaari
- Kastusgården (12 paikkaa) Vöyri
- Bostället (42 paikkaa) Närpiö
- Solgärdet (12 paikkaa) Närpiö
- Åldersro (7 paikkaa) Kristiinankaupunki
- Pörtom Servicecenter (8 paikkaa) Närpiö (2026)

Mitä yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan?

Yhteisöllinen asuminen on käsite, joka korvaa aiemmin käytetyn tavallisen palveluasumisen käsitteen. Käytännössä muutos tarkoittaa asumisen ja palveluiden (tukipalvelut, kotihoito) eriyttämistä. Tavallinen palveluasuminen sisälsi sekä asumisen että palvelut. Yhteisöllisen asumisen osalta hyvinvointialue tekee erillisen päätöksen asumisesta ja erillisen päätöksen palveluista kuten tukipalveluista ja/tai kotihoidosta. Sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta on tärkeä osa yhteisöllistä asumista. Muutoksella on pyritty selkeyttämään eri asumismuotojen erot. Yhteisöllisen asumisen tarkoituksena on vahvistaa henkilön itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta sekä lisätä turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisöllisessä asumisessa on vastuuhenkilö, joka koordinoi kokonaisuutta, toimii yhteyshenkilönä ja suunnittelee sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa.

Kiinteistöt hyvinvointialueella

Hyvinvointialue hallinnoi kiinteistöjä yhteensä yli 425000 m² (2025 lukuja). Tästä kokonaisuudesta omistuksessa on 159000m² ja vuokraneliöitä on 267000m². Asunnoiksi luokiteltua pinta-alaa on 47000m². Kiinteistöjen kunto vaihtelee. On vastikään käyttöön otettuja tiloja sekä peruskorjauksen tarpeessa olevia asumisyksiköitä. Yleisesti kiinteistöistä on pidetty huolta ja keskimäärin arvioidaan kuntoluokan olevan yli 70%. Paras 97% (erinomainen, uutta vastaavaa) ja huonoimmat 30% (purkukuntoinen, vaurioitunut rakennus). Investointeja rakennuksiin sovitaan tapauskohtaisesti kiinteistöomistajan kanssa. Ylläpito- ja peruskorjaukset kuuluvat yleensä vuokraan. Investoinnit omiin asumiskohteisiin on listattu taloussuunnitelmaan.

HEBO:n ja KUPS:n asumispaikkahinnan vertailu seuraavasti:

- Keskihinta HEBO 770,67 €/kk. KUPS 599,94 €/kk.
- Halvin HEBO 250,67 €/kk. KUPS 306,86 €/kk.
- Kallein HEBO 1611,82 €/kk. KUPS 1231,48 €/kk.

Henkilöstön saatavuus

Yleisesti hoito- ja hoivahenkilöstön saatavuus on parempi kuin muutama vuosi sitten. Kansallisten ennusteiden mukaan seuraavien 10-20 vuoden aikana saatavuus tulee kuitenkin vaikeammaksi nuorten ikäluokkien vähentyessä. Asumispalveluissa hoito- ja

hoiva-alan henkilöstön saatavuus on tällä hetkellä parempi kuin muutama vuosi sitten, minkä ansiosta Pohjanmaalla on useampi vakinaisessa työsuhteessa. Haasteita rekrytoinnissa saattaa esiintyä haja-asutusalueilla. Omien ympärivuorokautisten asumispaikkojen vähentyessä on jatkuvasti arvioitu henkilöstötarvetta kotona asumisen tukeen. Toimenpiteiden yhteydessä on allokoitu osa henkilöstöä uudelleen, esimerkiksi vahvistettu kotikuntoutusta. Samanaikaisesti hyvinvointialue on sitoutunut pysymään henkilöstöbudjetissa, ympärivuorokautisen toiminnan vähentyminen näkyvät myös henkilöstösäästöinä.

Tulevaisuus- ja sopeuttamishjelman analysointi

Tulevaisuus- ja sopeuttamishjelmaan liittyen on jokaisesta säästötoimenpiteestä ja muutoksesta tehty riskien ennakoarviointi. Lisäksi hallitukselle on annettu tiedoksi riskikooste. Liitteessä syksyn 2025 viimeisin riskikooste ja säästöjen toteutuminen hyvinvointialueella (liite 1).

Syksyn 2025 riskikoosteessa vakavia riskejä toiminnalle ei ole havaittu, ja tilanteissa, joissa riskejä on havaittu, riskienhallinnan toimenpiteisiin on ryhdytty. Talouden näkökulmasta palveluissa on tunnistettu riskejä budjetin ylittymisestä. Henkilöstökustannusten ja henkilöstökuormituksen osalta riskit on tunnistettu ja hallintatoimenpiteet on osin aloitettu, mutta tilanteen seuranta vaatii jatkuvaa seuranta.

Palveluverkkoon ja asiakaspalveluihin liittyvät muutokset ovat vaikuttaneet lähinnä paikallisiin palveluihin, mutta kokonaisuudessaan palveluiden laatu ja jatkuvuus on pystytty varmistamaan. Asiakastytyväisyys on asiakaspalautteen mukaan pysynyt hyvällä tasolla. Palveluasumisen paikkojen vähentämisessä on riski jonojen pitenemisestä ja hoitoketjun kuormittumisesta, joilla on vaikutuksia asiakkaiden saamaan oikeaan palvelutasoon ja myös henkilöstön kuormittumiseen. Hallintakeinona on käytetty palveluiden monipuolistamista ja kotihoidon tukemista. Tilannekuvan kautta kuormitustilannetta seurataan tiivistä. Tilanteeseen on myös reagoitu toimenpiteillä.

Keskeisimmät riskienhallintakeinot vuodelle 2026 ovat rekrytointien ja henkilöstöresurssien tarkka suunnittelu, sekä henkilöstön kuormituksen seuranta eri palveluissa. Henkilöstön osallistaminen muutoksiin on huomioitava uudistusten edistämiseksi. Palveluiden digitalisointi ja vaihtoehtoisten palvelumallien käyttöönotto parantavat saavutettavuutta ja tehokkuutta. Panostus ennaltaehkäiseviin palveluihin vähentää pitkän aikavälin riskejä ja kustannuksia.

Alueen rahoitus ei ole hyvinvointialueen alkuvuosina kattanut kustannuksia, mutta alijäämä on pienentynyt tasaisesti. Sopeutustoimet ja jälkikäteisrahoitus käänsivät tuloksen positiiviseksi vuonna 2025, vaikka tavoitetasoon ei päästy.

Miten voi Pohjanmaa? Raportti toimii alueen hyvinvointikertomuksena. Raportissa analysoidaan väestön hyvinvointia, terveyttä ja palveluiden tarvetta sekä käyttöä vuosittain. Dokumentti toimii ylimpänä ohjaavana dokumenttina strategian ja toiminta- ja taloussuunnitelman laadinnassa.

Sektorijohtaja ikäihmiset Kotanen Heidi

ehdottaa, että aluehallitus päättää antaa vastauksen valtuustoaloitteeseen selontekona aluevaltuustolle. Hallitus ehdottaa valtuustolle, että aloite on täten loppuun käsitelty.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Liitteet

- Liite 1 50. Aikalisä ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikköjen sulkemisesta koskevassa asiassa
- Liite 2 Riskikooste syksy 2025

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Jakelu